

Anmeldelser.

Laurits V. Birck: Kreditøkonomiens Omsætningsmidler. (Socialøkonomisk Samfunds Skrifter I). København 1900. 69 S.

Socialøkonomisk Samfund, der fremtræder som Udgiver af det lille Skrift, er en Forening af yngre Nationaløkonomer, og dets Existens maa hilses med Glæde, fordi den er et Tegn paa den Interesse for og Evne til videnskabelig Syslen med økonomiske Spørgsmaal, som findes hos den yngre Generation, og som forøvrigt ogsaa har givet sig andre Udslag. Medens Samfundet hidtil har levet et mere tilbagetrukket Liv, beskæftiget med Afholdelse af Diskussioner blandt sine Medlemmer, har det ved Udgivelsen af »Kreditøkonomiens Omsætningsmidler«, der forhaabentlig vil blive fulgt af flere Skrifter, begyndt at sætte sig i Rapport til et større Publikum.

Forfatteren vil give en Fremstilling af Omsætningsmidlernes Funktion og Værdi under udviklede Kreditforhold, saaledes som disse udformer sig under en gennemført Guldmøntfod. Navnlig undersøges de Virkninger, som Tiltagen og Aftagen af Guldproduktionen under disse Forhold vil udøve paa Rente-foden og Varepriserne. Hans væsentligste Fortrin er en betydelig logisk Evne, der gør, at han, naar han

Anmeldelser.

Laurits V. Birck: Kreditøkonomiens Omsætningsmidler. (Socialøkonomisk Samfunds Skrifter I). København 1900. 69 S.

Socialøkonomisk Samfund, der fremtræder som Udgiver af det lille Skrift, er en Forening af yngre Nationaløkonomer, og dets Existens maa hilses med Glæde, fordi den er et Tegn paa den Interesse for og Evne til videnskabelig Syslen med økonomiske Spørgsmaal, som findes hos den yngre Generation, og som forøvrigt ogsaa har givet sig andre Udslag. Medens Samfundet hidtil har levet et mere tilbagetrukket Liv, beskæftiget med Afholdelse af Diskussioner blandt sine Medlemmer, har det ved Udgivelsen af »Kreditøkonomiens Omsætningsmidler«, der forhaabentlig vil blive fulgt af flere Skrifter, begyndt at sætte sig i Rapport til et større Publikum.

Forfatteren vil give en Fremstilling af Omsætningsmidlernes Funktion og Værdi under udviklede Kreditforhold, saaledes som disse udformer sig under en gennemført Guldmøntfod. Navnlig undersøges de Virkninger, som Tiltagen og Aftagen af Guldproduktionen under disse Forhold vil udøve paa Rente-foden og Varepriserne. Hans væsentligste Fortrin er en betydelig logisk Evne, der gør, at han, naar han

har opstillet sine Forudsætninger, forstaar at deducere Resultaterne deraf paa en overbevisende Maade. Fremstillingen af hvorledes en Tilvæxt i Bankernes Guldbeholdninger kan føre til en Nedsættelse af Diskontoen, en stærk Forøgelse af Kreditmidlernes Mængde, en Forrykkelse og delvis Forhøjelse af Varepriserne, Fastgørelse af Kapital og derefter til en Reaktion med stærkt stigende Diskonto og Produktionsstandsning, indtil endelig Ligevægten retableres, d. v. s. Bankrenten atter kommer i Niveau med den naturlige Rentefod, er vel ikke uoverensstemmende med den almindelige Opfattelse af disse Forhold. Men den har det Fortrin, at være gennemført baade med Klarhed, med logisk Konsekvens og med Selvstændighed i Udviklingen af Enkelthederne.

Derimod kan der rejses Indvendinger mod den Hurtighed, hvormed Forf. fastslaar de Forudsætninger, hvorfra han deducerer. Paa flere Omraader føler man Trang til en dybere Analyse af de Forhold, hvis Aarsagssammenhæng skal udredes. Dette mærkes strax i Begyndelsen. Ved Behandlingen af Guldets Værdi slaas det fast, at Guldets Nytte som Raaprodukt for industriel Virksomhed (Forf. taler kun om Smykker, men der er meget andet) er saa ringe i Forhold til dets Nytte som Pengemiddel, at den ikke faar nogen direkte eller væsentlig Indflydelse paa Værdien. I denne Henseende lægges der bl. a. Vægt paa, at den industrielle Benyttelse beslaglægger et saa overordentlig ringe Kvantum. Men naar statistiske Undersøgelser — hvad der neppe kan være Forfatteren ubekendt — i en Række Aar har vist, at mere end Halvdelen af den aarlige Guldproduktion

benyttes i industrielle Øjemed, taber denne Del af Ræsonnementet sin Betydning. Spørgsmaalet kræver en videregaaende Undersøgelse end Forf. har ladet det blive tildel. At Guldets Værdi, naar det bruges som Penge, er højere end den vilde være, hvis det kun anvendtes til industrielt Brug, er selvfølgelig; men man kan ikke affærdige den industrielle Anvendelses Indflydelse paa Værdien med at sige, at den kun virker indirekte derved, at dens fuldstændige Ophør vilde forøge Pengemængden. Navnlig er det urigtigt, naar man af den industrielle Brugs formentlige Betydningsløshed for Værdien drager praktiske Slutninger, f. Ex. med Hensyn til Gennemførligheden af en international Bimetallisme med et hvilket som helst Værdiforhold mellem Guld og Sølv.

En lignende Indvending maa ogsaa tildels rejses mod Skriftets Hovedafsnit. Vil man undersøge Virkningerne af en Forøgelse af Guldmængden, tør man ikke nøjes med uden en mere indgaaende Prøvelse at gaa ud fra, at det producerede Guld altid indsættes til Forrentning i Seddelbanker (der forøvrigt som Regel ikke giver Rente af Indskud), at disse derved tvinges til gennem Udlaan at forøge Seddelmængden, at en stor Del af denne vender tilbage i Form af Bankdeposita, der foraarsager en Udvidelse af de private Bankers Udlaan etc. Saaledes kan det gaa, men paa ethvert Trin af Udviklingen kan der frembyde sig andre Muligheder. Her skal kun anføres et Par enkelte Exempler. Guldet kan i Stedet for at indgaa som Depositum i Bankerne træde direkte ud paa Varemarkedet eller — hvad der bliver det samme — det kan indleveres i Bankerne

mod Udlevering af Sedler. I saadanne Tilfælde kan Guldførøgelsen virke direkte paa Varemarkedet og paa Priserne uden nogen Diskontoned sættelse som Mellemlid. Omvendt kan Guldførøgelsen indtræde paa et Tidspunkt, hvor Efterspørgselen efter disponibel Kapital stiller sig saaledes, at et Forsøg fra Bankernes Side paa at bringe eller holde flere Sedler eller mere Guld i Cirkulation ikke faar den tilsigtede Virkning. I saa Fald kan det ny tilkomne Guld i længere Tid ophobe sig i Bankerne uden at komme ud paa Varemarkedet i Skikkelse af Kreditmidler og dette kan vedvare indtil den naturlige Produktionsforøgelse kræver en Forøgelse af Omsætningsmidlerne. — Det er muligt, at en nøjere Undersøgelse vil føre til det Resultat, at disse Exempler kun indeholder en Modifikation af det almindelige Skema; men det er nødvendigt, at en saadan Undersøgelse foretages, før Resultatet fastslaaes.

Spredt i Skriftet finder man mange træffende Bemærkninger om Penge- og Omsætningsforhold, om Pengenes Omløbshastighed, om den ringe Mængde af de eksisterende Kontanter, der er i virkeligt Omløb, fordi en saa stor Del henligger som Kassebeholdninger hos Kreditinstitutioner osv. Kun har Forf. en for stærk Tilbøjelighed til uden videre at give disse Forhold et talmæssigt Udtryk, som man i Virkeligheden kun kan naa til gennem en statistisk Undersøgelse. Birck er saavel i sin Opfattelse af Rentefoden som af Bankpolitikens Virkninger og dens Evne til at bringe Bankrenten til at afvige fra den naturlige Rentefod stærkt paavirket af Knut Wicksell. Dette udelukker imidlertid ingenlunde, at

Skriftet tydelig viser en selvstændig Fordybelse i de Problemer, det behandler.

E. M.

G. Cassel: Das Recht auf den vollen Arbeitsertrag. Eine Einführung in die theoretische Oekonomie. Göttingen 1900. 168 S.

Den theoretiske Revision af de nationaløkonomiske Grundbegreber, som i vor Tid sysselsætter saa mange betydelige Forskere i England, Tyskland, Østrig og andre Steder, har i Sverige fundet flere Tilhængere end her. Fra Knut Wicksells Haand foreligger en Række dygtige Arbejder, og i »Das Recht auf den vollen Arbeitsertrag« har vi en Undersøgelse af en yngre svensk Videnskabsmand, der tidligere har gjort sit Navn bekendt ved forskellige Afhandlinger i tyske og nordiske Tidsskrifter.

Det methodiske Grundsynspunkt er for saa vidt angivet i Bogens Motto: »Nunquam praescriptos transibunt sidera fines«, som Forfatteren med disse Ord stiller sig paa deres Side, som fastholder, at der ved Siden af alt det vexlende i den økonomiske Udvikling gives faste uforanderlige økonomiske Grundlove, som man ikke ved Lovgivningsforanstaltninger eller andre Paavirkninger kan komme ud over. Bogens Undertitel antyder, at Undersøgelsen af, hvorvidt Fordringen om Arbejdernes Ret til det fulde Arbejdsudbytte er gennemførlig, er knyttet til en gennemgaaende Behandling af saadanne økonomiske Hovedproblemer som Lovene for Arbejds løn, Rente, Prisforhold osv.

Hovedundersøgelsen angaaende Gennemførligheden af Retten til det fulde Arbejdsudbytte former